

TÜRKİYE’DE AMATÖR SPORCU OLMAK

Yasin TEKİN¹, Buket MUCUK², Hakan SUNAY³

¹Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, ²Serbest araştırmacı, Ankara, ³Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

Geliş Tarihi:26.03.2016
Kabul Tarihi:06.10.2016

Öz: Çalışmada, Türkiye’deki amatör sporcuların sahip oldukları sosyal güvenlik hakları, ekonomik sıkıntıları ve sağlık sorunları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçla mevcut yasalarımızda amatör sporcularımıza ne tür haklar verildiği ve ne tür haklardan yoksun bırakıldıkları literatür incelemesi yapılarak saptanmaya çalışılmıştır. Çalışmada ülkemizde amatör sporla uğraşan sporcularımızın sosyal güvenlik haklarından yoksun olduğu ve maalesef sporu bir meslek olarak icra eden amatör sporcularımızın geçimlerini sağlayabilecek kadar da olsa bir maaş alamadıkları ve bu yönde zorunlu bir yasanın olmadığı saptanmıştır. Çalışmada, Genel Sağlık Sigortası hükümleri gereği 18 yaşın altındaki amatör sporcular doğrudan sağlık güvencesi kapsamında sayıldığı ve olimpiyat veya Avrupa kupalarında dereceye giren sporcularımızın da 40 yaşından sonra emekli olmalarına hak tanındığı ancak bunun dışında kalan amatör sporcularımızın hiçbir sosyal güvencelerinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Amatör sporcu, sporda sosyal güvenlik

BEING AN AMATEUR SPORTSMEN IN TURKEY

Abstract: In this study, social security rights, economic shortages, and health problems of amateur sportsmen in Turkey have been tried to be identified. In this end, current Turkish laws and literature were analyzed regarding the amateur status of sportsmen, the rights they were awarded or deprived of were determined. It has been concluded that sportsmen who are interested in amateur sports have no social security rights, and unfortunately amateur sportsmen who perform sports as a job cannot earn enough to make a living, and there are not any compulsory laws in this regard. In this study, it can be concluded that according to general social insurance provisions, amateur sportsmen who are under 18 are in the general health insurance system and sportsmen who took part in Europe tournaments have right to retire after they are 40 years old, but the other sportsmen have not any social insurances.

Key words: Amateur sportsmen, social security in sport

GİRİŞ

Dünyada ve ülkemizde spor her geçen yıl bir önceki yıla oranla hızla gelişmekte ve her yıl gerek profesyonel gerekse amatör spor yaparak geçimini sağlayan insan sayısı hızla artmaktadır. Günümüzde spor, insanların sağlıklı olarak yaşamlarını sürdürmeleri amacıyla ve bir meslek olarak yapılmasıyla çok önemli bir hizmet

sektörü olarak kabul edilmektedir). Ülkemizde spor her ne kadar toplumun tamamı tarafından bir meslek olarak kabul edilmiş bir olgu olmasa da dünyada birçok ülkede ve ülkemizde spor bir meslek olarak yapılmaktadır, çünkü sporun içinde yer alan sporcu, teknik heyet (teknik direktör, antrenör) ve yönetim, zamanının tamamını yapmış olduğu spor dalında başarılı olmak için harcamaktadır. Yani, spor müsabakaları bir boş

zaman faaliyeti olarak değil, bir meslek olarak yapılmaktadır. Bu nedenle, sporun bir meslek olarak algılanması ve sporcunun da diğer meslek çalışanlarının sahip olduğu tüm sosyal haklara sahip olması gerekmektedir (Orhan, 2009).

Spor, dünyada rekabetin yaşandığı diğer tüm iş alanlarından farklı bir özelliğe sahiptir. Bütün iş kollarındaki rekabette amaç, rakiplerin iş alanlarını yok etmeye varacak kadar daraltmak ve o iş kolunda tek söz sahibi olmayı istemek iken, sporda ise amaç en iyisi olmakla birlikte rakiplerle birlikte her zaman en üst seviyede rekabet etmektir, çünkü sporda rakip kalmazsa yarışma da olmaz. Tüm iş kollarında sahadan çekilen her rakip kalanları sevindirirken, sporda, ise rakipler var olmak ve yarışabilmek için ekonomik açıdan birbirlerini korumak durumundadır (Çolakoğlu, 2009). “İnsanlık tarihinin başlangıcı ile beraber spor, insanoğlunun kendini ve ailesini doğaya karşı korumak amacıyla geliştirdiği hareketler bütünü olarak görülmüştür. Daha sonraki dönemlerde spor, uygarlığın gelişiminin ardından insanoğlunda boş zamanların değerlendirilmesi olmayıp aynı zamanda insanın fiziki, sosyal, psikolojik, kültürel ve zihinsel gelişimine katkıda bulunan, dolayısıyla sağlıklı toplumlar yaratan bir eğitim aracıdır. Bu bağlamda günümüzdeki beden eğitimi ve spor faaliyetleri başta sağlık olmak üzere boş zamanları değerlendirme, performans, kendine güven, kişiler arası ilişkiler ve aktif yaşam tarzı alışkanlıklarının kazandırılması amaçlarıyla yapılmaktadır. Genel olarak değerlendirildiğinde spor, toplumların göz ardı edemeyeceği kesintiye uğratamayacağı ve vazgeçemeyeceği evrensel bütünleştirici bir faaliyettir. Böylelikle dünyada, artık uygarlık ölçütü haline gelen spor olgusu temelde sporun yoğun olarak yaygınlaştırılmasının gerekliliğini de beraberinde ortaya koymaktadır” (Sunay, 2009).

Ülkemizde spor, amatör, profesyonel ve gizli profesyonellik olmak üzere üç boyutta gerçekleştirilmektedir. Türk Dil Kurumunun Türkçe sözlüğündeki karşılığına göre amatör, bir işi karı için değil, sırf zevki için yapan kimse, hevesli, meraklı olan kimsedir diye tanımlanırken, profesyonelliği ise “bir işi meslek edinmiş kimsedir” şeklinde tanımlanmaktadır (www.tdk.gov.tr, 2015). Gizli profesyonellik ise,

amatör olarak yapılan ancak zamanının büyük bir bölümünü ve geçiminin büyük bir kısmını ilgilendiği spor dalından sağlayan kimsedir. Özetle, sporda gizli profesyonellik, amatör görünümün yanında yaptığı spor dalından maddi katkı alan kimselerdir. Amatörlük bir işin para kazanmak için değil, yalnızca hobi olarak zevk için yapılması demektir. Amatör sporcular, sporu bir para veya ödül kazanmak için değil yalnızca spor yapmak için faaliyet gösteren kişilerdir. Yani, amaçları spor yaparak bir meslek edinmek veya sürekli bir gelir elde etmek değildir. Profesyonel sporcu ise, sporun bir dalını meslek olarak edinmiş ve zamanının tamamını o spor dalında para kazanmak için geçiren kişiler olarak tanımlanmaktadır. Her ne kadar amatör sporcu tanımında amatör sporcunun sporu bir meslek olarak ve para kazanma amacı ile yapmadığı belirtilse de amatör olarak gözüken pek çok spor dalında gerek sporcular gerekse yöneticiler ve organizatörler yüksek miktarlarda gelir kazanabilmektedirler. “Teorik olarak, amatörlik ve profesyonelliğin sınırlarının tespit edilebilmesi mümkün olsa da uygulamada bu sınırı çizmenin zorlaştığını ve sağlık ve fiziksel nedenlerle yapılan spor dışında, amatörliğin giderek zedelendiğini, her elit sporcunun mutlaka maddi bir karşılık almak suretiyle spor yaptığını ifade etmek gerekir” (Küçükgüngör, 1999). Amatörlük, spora katılımı sağlamak için, profesyonellik ise maddi bir kazanç elde etmek uğruna, bir takım girişimciler tarafından organize edilen bir etkinliktir. Profesyonel sporda, eğlenceli olmasının yanında mutlak suretle maddi bir kazanç elde etme isteği vardır. Toplumun eğitilmesinde sporun önemli bir katkısı olduğundan, spora katılımı öncelik amatörliğe verilmelidir. Bu nedenle amatör spor ile ilgili tüm olanaklar devlet tarafından ücretsiz olarak sunulmalıdır (Şahin, 2015).

Bu çalışma ile ülkemizdeki amatör sporcuların mevcut sosyal güvenlik haklarının neler olduğu, sporu bir boş zaman aktivitesi olarak mı yoksa bir meslek olarak mı yaptıkları ve sağlık ile ilgili bir sorun ile karşılaştıklarında, aldıkları sağlık hizmetlerinin neler olduğu belirlenmeye çalışılmıştır.

MATERYAL VE METOT

Araştırmada betimsel yöntem kullanılmıştır. Çalışmada ülkemizdeki amatör sporcuların yasalarımızdaki sahip oldukları mevcut hakları ve spor yaşamları sürecindeki yaşadıkları sıkıntıları belirlenmeye çalışılmıştır. Ülkemizde amatör sporculara tanınan haklar mevcut yasalar çerçevesinde açıklanmıştır. Ayrıca Amerika Birleşik Devletleri’nde amatör sporcuların durumları hakkında bilgi verilerek ülkemizdeki durum ile karşılaştırılmıştır.

BULGULAR

Amatör Sporcuların Sendika Üyeliği

Günümüzde spor, hem dünyada hem de ülkemizde bir meslek olarak algılanmaktadır. Ancak ülkemizde amatör sporcuların sosyal güvenlik hakları, ilgilendikleri spor faaliyeti ile ilgili işçi işveren ilişkisi olmadığından dolayı sigortalı sayılmamaktadırlar. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanun’un 6’ncı maddesi göre, “sporu meslek şeklinde yapmayan amatör sporcular sigortalı sayılmamaktadırlar” (www.mevzuat.gov.tr, 2015). Ülkemizde sporcular, 4857 sayılı İş Kanunu’nun 4. maddesinin (g) fıkrası gereğince İş Kanunu’nun kapsamı dışında bırakılmış, yani İş Kanunu hükümleri sporcular hakkında uygulanmamaktadır (https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k4857.html, 2016). Ancak bu düzenleme spor sektöründe çalışan tüm işçileri kapsamamakta sadece sporcuları kapsamaktadır. Örneğin profesyonel antrenörlerin İş Kanunu kapsamında olduğu açıktır ve bu konuda yargı kararı da mevcuttur (Yargıtay 9. HD.21.01.1991, E.1990/9492, K.1991305) (www.tbmm.gov.tr, 2016).

İş kanunu kapsamına alınmayan sporcuların iş ilişkileri Borçlar Kanunu kapsamında düzenlemekte ve hakları bu kanun çerçevesinde korunmaktadır. 11.1.2011 tarihinde yayımlanan 6098 sayılı yeni borçlar kanununun 401. maddesinde işverenin ücret ödeme borcu genel olarak düzenlenmiştir. Bu maddeye göre, “işveren, işçiye sözleşmede veya toplu iş sözleşmesinde belirlenen; sözleşmede hüküm bulunmayan hâllerde ise, asgari ücretten az olmamak üzere emsal ücreti ödemekle

yükümlüdür” (www.mevzuat.gov.tr, 2016). Bu bilgiye göre ücret karşılığı çalışan sporcular borçlar kanunu çerçevesinde hizmet akdi ile iş ilişkilerini düzenlemektedirler. 1982 Anayasası’nın 51. maddesinin birinci fıkrası gereğince “işçiler ve işverenler, üyelerinin çalışma ilişkilerinde, ekonomik, sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için önceden izin almaksızın sendikalar ve üst kuruluşlar kurma hakkına sahiptirler.” 7.5.1983 tarihinde yayımlanan 2821 sayılı Sendikalar Kanunu’nda “sendika üyeliğinin şartları” başlıklı 20. maddesine göre on altı yaşını doldurmuş olup da bu kanuna göre işçi sayılanlar, işçi sendikalarına üye olabilirler (www.mevzuat.gov.tr, 2016). 18.10.2012 tarihinde yayımlanan Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu’na göre, kimlerin işçi sayıldığı 2. maddede belirtilmiştir bu maddeye göre bir hizmet akdine dayanarak çalışanlar işçi sayılırlar (www.mevzuat.gov.tr, 2016). Bu nedenledir ki sporcuların sendikal hakları değerlendirilirken öncelikle amatör ve profesyonel sporcu ayrımının yapılması gerekmektedir. Çünkü profesyonel sporcular sporu belli bir ücret karşılığı yaparken, amatör sporcular sporu belli bir ücret karşılığı yapmamaktadırlar. Sosyal Güvenlik Kurumu 2013/11 sayılı Genelgesinde, amatör sporcu ile profesyonel sporcunun sigortalılığı konusuna açıklık getirilmiştir. Profesyonel sporcular, bir spor dalını kendisine meslek edinmekte, kulüplerin talimatları çerçevesinde ve gösterdikleri yerlerde antrenman yapmakta, maçlara çıkmakta ve işlerinden dolayı da belli bir ücret almaktadırlar. Kulüpler, profesyonel sporculara iş yaptıran ve ücret ödeyen konumundadır. Bu yüzden profesyonel sporcuların işverenle hukuki ilişkileri bir hizmet akdine dayanmaktadır. Bu çerçevede, profesyonel sporcular, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’na göre, 4/1-a yani SSK kapsamında, hizmet akdi çerçevesinde sigortalıdırlar (www.resmigazete.gov.tr, 2016). Belli bir ücret karşılığı çalışmayan amatör sporcuların hizmet akdi olmadığı için amatör sporcularımızı işçi olarak değerlendirmemiz anayasamız gereğince mümkün değildir. Bu yüzden amatör sporcular

işçi olarak kabul edilmediğinden sendika üyeliği de hukuken olamaz (Yorgun, 2011).

Amatör Sporcuların Sosyal Güvenlik Hakları

Tarih boyunca insanlar, sosyal güvenliklerini sağlamak için farklı şekillerde önlemler almışlardır. İlk başlarda yalnızca kişisel olarak alınan önlemler daha sonraları ise karşılıklı yardımlaşma esasına dayanan sosyal güvenlik kurumlarının, günümüzde uygulanan sosyal güvenlik sistemlerinin temelini oluşturduğu kabul edilmektedir. Sosyal güvenlikteki temel esas, bireyin yaşamı için tehlike arz eden olaylara karşı bir güvence arayışıdır (Güvercin, 2004). Sosyal güvenlik, insanların çalışma hayatında, herhangi bir nedenden dolayı geçici veya kalıcı olarak sağlık sorunları yaşamaları durumunda, yaşamlarını güven altına almayı amaçlayan ve gereksinimlerini karşılayabilmek amacıyla, belli bir kazancın sağlanması ile beden veya ruh sağlığını yeniden kazanmalarını sağlamaktır (Öztuna, 2015).

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün resmi internet sitesinde yayınlanan 2016 yılı rakamlarına göre ülkemizde toplam 6.785.984 adet lisanslı sporcu bulunmaktadır. Bunlardan 3.769.636'sı SGM' ye, 619.731'i Türkiye Futbol Federasyonuna, 1.569.228'i Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ve 827.389'u spor kartlı lisanslı sporcularımızdır (<http://sgm.gsb.gov.tr>, 2015). Milli Eğitim Bakanlığı lisanslıların tamamı ve GSGM lisanslıların önemli bir kısmı amatör sporcu grubundadır. Belediyelerin spor kulüplerinde, üniversitelerin takımlarında ve bir derneğe ait kulüplerin takımlarında oynayan sporcular amatör sporcu olarak sayılmaktadırlar. Ülkemizde en kalabalık kesimi oluşturan amatör sporcular aynı zamanda en az sosyal haklara sahip olan sınıf konumundadır. Spor kulüplerinde çalıştırılan antrenör, menajer, teknik direktör, masör ve diğer çalışanlarda aynı sosyal güvenlik haklarına sahiptirler. Bu nedenle, spor kulüplerinde çalışmakta olan kişilerin sigortalı sayılması gerekir. 5510 sayılı Kanun'un 60/10'uncu bent düzenlemesi gereği, 11.10.1983 tarihli ve 2913 sayılı Dünya Olimpiyat ve Avrupa Şampiyonluğunu kazanmış sporculara ve bunların ailelerine aylık bağlanması hakkında Kanun hükümlerine göre aylık alan kişiler, genel sağlık

sigortalısı sayılmaktadırlar (www.mevzuat.gov.tr, 2016).

08.10.1997 yılında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Spordan Sorumlu Devlet Bakanlığı arasında bir protokol yapılmıştır. Bu protokole göre; dernekler yasasına göre kurulan ve amatör sporculardan oluşan dernek, birlik, federasyon veya başka kuruluşların Gençlik ve Spor İl Müdürlükleri aracılığı ile Sosyal Sigortalar Kurumuna başvurmaları halinde topluluk sigortası kapsamına alınarak amatör sporcularımızın sigortalı olmaları sağlanmıştır (Tezel, 2015). Topluluk sigortası uygulaması ile devlet, sporcuları zorunlu olarak sosyal güvence altına almamış ancak istemeleri halinde kulüp, dernek veya federasyonlarla anlaşarak, sigortalı olma hakkı sağlamıştır. Ancak bu uygulamanın başarılı olmadığı gözlenmiş, bu yüzden 1 Ekim 2008 tarihinde yürürlüğe giren Sosyal Güvenlik Reformu'nun ardından bu uygulamaya son verilmiştir. Reform kanunu olarak görülen 5510 sayılı Kanun, sporcular için sigortalı olma zorunluluğu getirmemiştir. Bu nedenle, sabit bir maaş hakkı ve zorunlu sigorta hakkına sahip olmayan amatör sporcularımız, bundan sonrada zorunlu sigorta kapsamında yer almayacaklardır (www2.tbmm.gov.tr, 2016).

01.10.2008 tarihinde yürürlüğe giren 5510 sayılı uygulama yasası ile Genel Sağlık Sigortası yürürlüğe girmiştir. Genel Sağlık Sigortası hükümleri gereği 18 yaşın altındaki amatör sporcular doğrudan sağlık güvencesi kapsamında sayılmaktadır. Genel Sağlık Sigortası her ne kadar 2008 tarihinde yürürlüğe girmiş olsa da gerekli alt yapının hazır olmaması gerekçe gösterildiğinden, yasa 01.01.2012 tarihinde zorunlu olarak uygulamaya geçmiştir (www.isvesosyalguvenlik.com, 2016). 5774 sayılı, "başarılı sporculara aylık bağlanması ve devlet sporcusu unvanı verilmesi" hakkındaki kanunun 2. maddesinin birinci fıkrası kapsamına giren amatör sporcular ile olimpiyat veya dünya şampiyonalarında takım sporlarında veya takım tasnifi yapılan branşlarda takım halinde şampiyon olmuş amatör sporcuların milli takım teknik direktörlerinden ve antrenörlerinden daha sonra ömür boyu hak mahrumiyeti cezası almadıkları ve başarı derecelerinin doping dahil herhangi bir sebeple geçersiz olarak kabul edilmediği, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü tarafından

belgelendirilecek veya bildirilecek olanlara; Maliye Bakanlığına yazılı olarak müracaatları halinde ve başarı derecesinin kazanıldığı tarihten önceki bir tarih olmamak kaydıyla, 40 yaşını doldurdukları tarihten başlatılmak üzere ve Türk vatandaşlığını korudukları müddetçe Bakanlar Kurulu kararı ile “Sporcu Şeref Aylığı” adı altında aylık bağlanabilmektedir. Sporcu şeref aylığı bağlanmasını gerektirecek bir başarı derecesi bulunan amatör sporcular ile bu sporcuların milli takım teknik direktörlerinin ve antrenörlerinin aylık bağlanmasına hak kazanmaları ile ilgili bilgi ve belgeler, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü tarafından kayıt altına alınmakta ve aylık bağlanma işlemleri bu Genel Müdürlük’çe takip edilmektedir (www.resmigazete.gov.tr, 2016).

Amatör sporcuların elde ettiği kazançlara, 04.12.1985 tarihinde 3239 sayılı kanunun 42. maddesiyle eklenen 23. maddenin 15. bendi uyarınca istisna getirilmiştir. Yüz veya daha aşağı işçi çalıştıran işyerlerinde bir, yüzden fazla işçi çalıştıran işyerlerinde iki amatör sporcu çalıştıranların, her yıl milli müsabakalara iştirak ettiklerini belgelendirmesi ve bu amatör sporculara ödenen ücretler, iki katını aşmamak kaydıyla gelir vergisinden muaf tutulmuştur (www.internetvergidaresi.com, 2016).

Diğer taraftan, aynı Kanunun geçici 72’nci maddesinde, "31.12.2017 tarihine kadar sporculara yapılan ücret ve ücret sayılan ödemelerden aşağıdaki oranlarda gelir vergisi tevkifatı yapılır.

- a) Lig usulüne tabi spor dallarında;
 - 1) En üst ligdekiler için % 15,
 - 2) En üst altı ligdekiler için % 10,
 - 3) Diğer liglerdeki için % 5,

b) Lig usulüne tabi olmayan spor dallarındaki sporculara yapılan ödemeler ile milli sporculara uluslararası müsabakalara katılmaları karşılığında yapılan ödemelerden % 5 (www.gib.gov.tr, 2016).

Amerika Birleşik Devletlerinde Amatör Sporcuların Sosyal Güvenlik Hakları

Dünyanın birçok ülkesinde amatör sporcuların sporu bir hobi olarak yaptıkları

düşünülse de, amatör sporcuların, sporu bir meslek olarak yaptıkları hemen hemen herkes tarafından kabul edilmektedir. Sporun insan hayatında çok fazla yer edinmesi ile birlikte, fiziksel aktivitenin günlük yaşantıdaki kullanımı ve sağlık amaçlı çeşitli uygulamalar hayata geçirilmiş, özellikle Amerika’da başlayan spor yatırımları, insanlara sadece eğitim süreçlerinde değil, günlük yaşantılarına yansıtacak şekilde yapılmaya başlanmıştır. Ülkeler artık spor politikaları oluşturmak için çeşitli projeler üretmektedirler (Ekmekçil, 2013).

Bu bağlamda, Amerika Birleşik Devletleri’ndeki amatör sporcuların sahip oldukları sosyal hakları ve onlara sağlanan olanaklar ile ilgili şunlar söylenebilir; Amerika’da çalışanların 97.500 Dolara kadar olan kazançlarının tamamından % 6,2 si sigorta primi ve % 1.45 de sağlık primi olarak kesilmektedir. Kendi işinde çalışanlar ise; hem işçi, hem de işveren prim oranlarının toplamını (% 12,4 + % 2,9) ödemektedirler. Amerika Birleşik Devletlerinde 1978 yılında Amatör Spor Yasası çıkarılmıştır. Bu yasa ile birlikte amatör sporcular federal yasalar ile maddi olarak teşvik almaktadırlar. Amatör sporcular için, amatör durumunu kaybetmeden fonlar ve sponsorluk desteği almalarını sağlayan ve amatör sporcuların kefalet (güvence) ödemelerini alması için ulusal bir vakıf fonu organı oluşturulmuştur (West Sencyclopedia Of American Law 2 nd Edition Complete Series Volume 01-13, 2005).

ABD’de spor, amatör ve profesyonel olarak iki şekilde yönetilmektedir. Bir sporunun amatör müsabakalarda yarışması için uygun olup olmadığı lig veya dernek kurallarına bağlıdır. Amatör sporların yönetimi eğitim sisteminin içerisinde ve eyaletlerde kurulan sivil toplum kuruluşları bünyesinde bütünüyle özerk bir yapıya sahiptir. 1972 yılında çıkarılan “Eğitim Islah Yasasının 9’uncu maddesi”, kolej veya üniversite sporlarına katılımı da kapsayan erkek ve bayanlara eşit eğitim fırsatlarının sunulmasını öngörmektedir. US Olimpiyat Komitesinin [The United States Olympic Committee (USOC)], Amerikan amatör sporunu yeniden yapılandırmasıyla ilgili yasa maddesi ile USOC’YE ve Ulusal Kolej Sporları Birliğine (NCAA) şu yetkiler verilmiştir; (<http://legal-dictionary.thefreedictionary.com>, 2015).

- 1) US'de amatör spor yarışmalarının tanıtılması, yaygınlaştırılması ve koordinasyonu,
- 2) Amatör sporculara belirli haklar tanınması,
- 3) Ulusal düzeyde görevli örgütlerin itirazlarını ve diğer sorunları çözümlenmesi,
- 4) USOC, olimpiik ve paralimpiik (Engelliler Olimpiyatı) düzeyde olan Amerika'da ki sporların gelişmesine destek vermesi.

NCAA kolejler arası sporlar için yönetim birimidir. 1000'in üzerinde lise ve üniversiteden üyesi bulunmaktadır. NCAA üyeleri yaklaşık 50 eyalet hükümetleri tarafından desteklenmektedir (<http://legal-dictionary.thefreedictionary.com>, 2015). USOC, ABD'yi uluslar arası platformda en üst düzeyde temsil edecek sporcuların seçilmesi ve ulusal antrenman merkezlerinde geliştirilmesinden sorumludur (Ziyagil, 2002).

Amerika'da amatör sporcuların sağlık sigortası yaptırabileceği bir başka kurum ise Amatör Sporlar Birliği'dir [Amateur Athletic Union (AAU)]. Amateur Athletic Union 1888 yılından bu yana ABD gençlik spor biriminde, gençler düzeyinde sportif faaliyetlerin desteklenmesinde önemli rol oynamaktadır, 500.000 üyesi bulunmaktadır. Atlet yıllık 12-14 dolar ; (Gençlik ve erişkin) atlet olmayan yıllık 14-16 dolar; (Erişkin) atlet yıllık 12- 37 dolar üyelik ücreti öder. Bütçesi: 5.000.000 dolar, bünyesinde 58 adet Resmi grup, 58 adet de Yerel grup bulunmaktadır. ABD'de her spor dalında, sporun yönetiminde rol oynayan örgütlerden biridir. Genel hizmet alanı, kayıtlı olan atletler, atlet olmayanlar ve kulüplerdir (<http://www.aasports.org>).

Diğer ulusal örgütlerden birisi de, 1991 yılında kurulan Spor Komisyonları Ulusal Birliğidir. Bu örgüt amatör spor yarışmalarının devlet, bölge ve şehir komisyonları veya birlikleri seviyesinde tanıtımını sağlamakta ve bu yarışmaları desteklemektedir. Bu birliğe üyelik kongre ve ziyaretçi büroları, sporla ilgili kurullar ve şirketleri de kapsamaktadır (Ziyagil, 2002).

Amatör Sporcularımızın Sağlık Sigortasında Yaşanan Gelişmeler

18 yaşın üzerinde bir amatör sporcu olup da takım halinde veya ferdi olarak Dünya veya Avrupa Şampiyonaları'nda derece elde edemeyen

sporcularımızın sağlık sigortası kapsamında yer almaları maalesef söz konusu değildir. Ancak son yıllarda bu konu daha çok önemsenmekte ve bazı şehirlerimizde çok ciddi çalışmalar yapılmaktadır. Örneğin, Ankara Etlik İhtisas Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Sağlık Daire Başkanlığı ve Ankara Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu arasında, 15.10.2009 tarihinde sporcu sağlığı ile ilgili protokol yapılmıştır.

Protokolün Kapsamı;

Sağlık Kurum / Kuruluşunun Sorumlulukları Madde 4- Ankara Etlik İhtisas Hastanesi;

a) Hastaneye müracaat eden sporcuları bekletmeden ve öncelikli olarak kabul edecek, ihtiyaç duyulan işlemleri mümkün olan en süratli biçimde gerçekleştirecektir.

b) Protokol kapsamında sayılan kişilerin müracaatlarında muayene katılım payı bedeli hariç Bütçe Uygulama Talimatında belirlenen ücretlerin dışında hiçbir ücret veya fark alınmayacaktır.

c) Kapsamda belirtilen kişilere yapılan uygulamalara ait işlemler Maliye Bakanlığı uygulama talimatında belirlenen fiyatlar üzerinden faturalandırılacaktır.

d) Tıbbi ve teknik donanım yetersizliği sebebiyle teşhis ve tedaviyi gerçekleştiremediği takdirde müracaat eden sporcu en yakın sağlık kurum veya kuruluşuna sevk edecektir.

e) Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünden sevkli gelen sporculara yapılan iş ve işlemlerle ilgili yazılı geri bildirim sağlamak (<http://sgmdemo.gsb.gov.tr>, 2016).

Bir diğer sağlık anlaşması, 2013 Nisan ayında Sağlık Bakanlığı ile Spor ve Gençlik Bakanlığı arasında, Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı ve bağımsız federasyonlar ile TFF'den lisanslı olup herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşunun sağlık yardımından yararlanamayan amatör sporculara, Sağlık Bakanlığına bağlı sağlık kuruluşlarından, sağlık hizmeti satın alınmasına ilişkin protokol imzalanmıştır. Protokol hükümleri uyarınca Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğüne bağlı federasyonlardan

lisanslı ve sosyal güvenlik şemsiyesi altında bulunmayan amatör sporcular;

a) Bakanlığa bağlı sağlık hizmet sunucularına, protokol ekinde yer alan (Ek-1) sporcu sevk formu düzenlenerek (varsa) Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü tabiplerince, kurum tabibi bulunmaması halinde Gençlik ve Spor İl veya İlçe Müdürlüklerince sevk edileceklerdir.

b) Acil hallerde sağlık hizmet sunucularına yapılacak başvurularda herhangi bir sevk işlemi ve belge aranmaksızın sporcunun muayene ve tedavisi derhal sağlanacak ve sevk işlemleri usulüne uygun olarak bilahare tamamlattırılacaktır.

c) Sporcunun mağduriyetine ve acil sağlık hizmetlerinde aksaklık ve sorunlara sebebiyet verilmemesi için acil vakalara ilişkin müracaatlarda, öngörülen bu hususlara özen gösterilecek aksine yapılacak uygulamalardan ilgili kurum amirleri doğrudan sorumlu tutulacaklardır (<http://www.saglik.gov.tr>, 2016).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüzde spor, hem ülkemizde hem de dünyada sağlığı koruyucu ve geliştirici yönleri nedeniyle önemli bir hizmet sektörü olarak kabul edilmekte, ayrıca medya aracılığıyla, büyük kitleler tarafından takip edilmesi nedeni ile kurum ve kuruluşlar açısından reklam aracı haline gelmektedir. Ülkemizde, kamu kuruluşları tarafından sağlanan spor hizmetlerine yönelik talepler çok üst seviyelerde olmasına karşın, spora ayrılan kaynaklar oldukça sınırlıdır (Devecioğlu, 2005).

Ülkemizde amatör olarak spor yapan bireylerin birçok sıkıntı ile karşılaştıkları inkâr edilemez bir gerçektir. Ülkemizde ne yazık ki amatör sporcularımız geçimlerini sağlayabilecekleri kadar da olsa bir maaş alamamakta, aldıkları maaş geçimlerini sağlamaya yetmemektedir. Böylece amatör sporcular, spor dışında başka bir iş yapmaya çalışmakta ve bu da sporcularımızın sportif başarılarının düşmesine sebep olabilmektedir. Bir diğer önemli konu da yukarıda ayrıntıları ile açıklanan sosyal sağlık sigortası sorunudur.

Yukarıda belirtildiği gibi 01.10.2008 tarihinde yürürlüğe giren 5510 sayılı Uygulama Yasası ile yürürlüğe giren Genel Sağlık Sigortası hükümleri gereği 18 yaşın altındaki amatör sporcular doğrudan sağlık güvencesi kapsamında sayılabilmektedir. 18 yaşın üzerindeki sporcular ise, Olimpiyat Oyunlarında, Dünya veya Avrupa Şampiyonalarında ferdi ya da takım sporlarında takım halinde birinci, ikinci ve üçüncü olmak şartıyla sağlık sigortası kapsamına alınabilmektedir (<http://www.sgk.gov.tr>, 2016). Ancak bu şartların dışında kalan sporcularımız maalesef hiçbir şekilde ücretsiz sağlık haklarından yararlanamamaktadırlar. Çok önemli olan bu iki sorun nedeni ile ülkemizde insanlarımızın sporu bir meslek olarak düşünmeleri ve spor yapan bireyleri de bir spor işçisi olarak görmeleri güçleşmektedir. Bu nedenle sporun ülkemizde ciddi anlamda bir meslek olarak yapılabilmesi ve spor mesleği ile ilgilenen birey sayısının sürekli artması için, amatör sporcularımızın maaşlarının ve sosyal güvencelerinin bir kanun çerçevesinde düzenlenmesi ve bu sayede sporcuların geleceğe daha güvenli bakmalarını sağlama zorunluluğu bulunmaktadır. Zira günümüzde amatör sporcularımızın bir sosyal güvencesi olmadığından spora bir meslek gözüyle bakan insanlarımızın sayılarında bir artış olmayabilir, böyle bir durumda da ülkemizde sporla uğraşan birey sayısının çok fazla artacağından söz edilemez.

Sonuç olarak, ülkemizde spor yapan birey sayısının artması ve uluslararası arenada spor alanında gelişmiş ülkelerle rekabet edebilmemiz açısından, öncelikle amatör spor yapan sporcularımıza gelecek kaygısı yaşamayacaklarının garantisini vermemiz gerekmektedir. Unutulmamalıdır ki günümüzde sporu profesyonel olarak yapan sporcuların tamamına yakını mesleklerine amatör olarak başlamaktadırlar. Amatör spor yapan bireylere, gerek sosyal güvenlik haklarının tam olarak verilmesi, gerekse de düzenli olarak bir kazanç (maaş) elde etmelerini zorunlu kılacak yasal düzenlemelerin sağlanması hem spora katılımı en üst seviyelere çıkarır, hem de sporun tam anlamıyla bir meslek olarak yapılmasını sağlar. Amatör sporcularımızın sosyal güvenceleri ile ilgili durumlarının net olmadığı anlaşılmaktadır,

bu nedenle vakit kaybetmeden amatör sporcularımızın sosyal güvenliklerine ilişkin sorunlarına acil ve kalıcı bir çözüm üretilmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

1. Çolakoğlu T (2009): Spor Federasyonlarının Özerkleşmeleri Ve Hukuksal Boyutunda Spor Hukuku Gereksinimleri, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 332.
2. Devecioğlu S (2005): Türkiye’de Spor Sektörü Stratejilerinin Geliştirilmesi, Verimlilik Dergisi, 2, 117-134.
3. Ekmekçil YAD, Ekmekçil R, İrmiş A (2013): Küreselleşme Ve Spor Endüstrisi Pamukkale Journal of Sport Sciences 4 (1), 91-117.
4. Güvercin CH (2004): Sosyal Güvenlik Kavramı Ve Türkiye’de Sosyal Güvenliğin Tarihiçesi Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası 57 (2), 89-95.
5. Küçükgüngör E (1999): Türk Hukukunda Sporcuların Hukuki Durumu, Ankara Barosu Dergisi, Yıl:56, 1999/1, 39-52.
6. Orhan S (2009): Sporcular İçin Sosyal Güvenlik Rehberi, <http://www.sadettinorhan.net/bugun24ekim2009.html>, (02.12.2015)
7. Öztuna B (2015): Türk Sporcularının Sosyal Güvenliği, International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS) July 2015: Special Issue 3, 802-808.
8. Sunay H (2009): Spor Yönetimi, Gazi kitapevi, Ankara.
9. Şahin M (2009): Spor Ahlakı ve Sorunları, Evrensel Basım Yayım. İstanbul.
10. Tezel A (2015): <http://www.alitezal.com/tezel/index.php?sid=yazi&id=1714>, (10.12.2015).
11. Yorgun S (2011): Kocaeli Üniversitesi İ.İ.B.F.Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, <http://www.istecalisnlar.com/2011/02/spor-endustrisinde-sendikal-orgutlenme-hakki/>, (15.12.2015).
12. Ziyagil MA (2002): Avrupa topluluğu ülkeleri ve Amerika birleşik devletlerinin spor yönetimi yapısı, <http://www.guresdosyasi.com/avbirulkespor.html>, (15.12.2015).
13. http://tdk.gov.tr/?option=com_karsilik&view=karsilik&kategori1=abecesel&kelime2=A, (11.12.2015).
14. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5510.doc>, Erişim Tarihi: 11.09. 2016
15. Yargıtay 9. HD.21.01.1991, E.1990/9492, K.1991305 www.tbmm.gov.tr, (11.12.2015).
16. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6098.pdf>, (11.09. 2016).
17. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/5.5.2821.pdf>, (12.09. 2016).
18. <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6356.doc>, (12.09. 2016).
19. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/06/20060616-1.htm>, (12.09.2016).
20. <http://sgm.gsb.gov.tr>, (5.09. 2016).
21. <http://www2.tbmm.gov.tr/d24/2/2-0405.pdf>, (16.09. 2016).
22. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2008/07/20080709-1.htm>, (16.09.2016).
23. <http://www.internetvergidaresi.com/vergi-mevzuati/gelir-vergisi-kanunu> (16.09.2016).
24. <http://www.gib.gov.tr/node/93228>, (16.09.2016).
25. West’ Sencyclopedia Of American Law (2011): 2nd Edition, 285-286-284.
26. <http://legal-dictionary.thefreedictionary.com/Amateur+Athletes>, (02.12.2015).
27. <http://www.aausports.org/>, (08.12.2015).
28. http://sgmdemo.gsb.gov.tr/Public/Edit/images/SGM/Birimler/Sağlık%20İşleri/9protokol_etlik_hast.pdf, (17.09.2016).
29. <http://www.saglik.gov.tr/DH/dosya/1-82583/h/protokol.pdf>, (17.09.2016).
30. http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/sgk/tr/calisan/gss_tescil_sureci/kimler_saglik_sayilir (18.09.2016).
31. <http://www.isvesosyalguvenlik.com/genel-saglik-sigortasi-ve-gelir-testi-ile-ilgili-ayrintili-aciklamalar/>, (18.09.2016).